

TARİH İÇERİKLİ DİZİ VE FİLMLERİN SOSYAL BİLGİLER DERSİNE OLAN ETKİSİ: NİTEL BİR ANALİZ

(Araştırma Makalesi)

Kenan BAŞ(*) - Ahmet EDİ(**)

Öz

Bu çalışmanın amacı tarih içerikli dizi ve filmlerin Sosyal Bilgiler dersine olan etkisine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemektir. Çalışma nitel araştırma desenlerinden durum çalışmasına uygun olarak yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu Ağrı il sınırları içerisinde görev yapan 20 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde, çalışmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun tarih içerikli dizi ve filmlerin derslerde kullanılması ile ilgili olumlu bir bakış açısına sahip oldukları görülmektedir, az sayıda bazı öğretmenler ise tarihi dizi ve filmlerin, öğrencilerin bazı tarihi bilgileri yanlış öğrenmesine neden olacak, öğrencilerde şiddet ve nefreti teşvik edecek, öğrencilere kötü örnek (müstehcen sahneler) teşkil edecek içeriklere sahip olmalarından dolayı sakıncalı gördüklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenler öğrencilerinin en çok Diriliş Ertuğrul, Kuruluş Osman, Uyanış: Büyük Selçuklu, Payitaht Abdülhamid, Muhteşem Yüzyıl dizilerini; tarihi film olarak ise Fetih 1453, Çanakkale 1915, Türkler Geliyor: Adaletin Kılıcı filmlerini izlediklerini düşünürken; kendilerinin de en çok Diriliş Ertuğrul, Kuruluş Osman, Elveda Rumeli, Uyanış: Büyük Selçuklu, dizilerini; tarihi film olarak ise en çok Fetih 1453, Kara Murat, Battal Gazi, Çanakkale 1915 ve Ayla adlı filmleri izlediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu Sosyal Bilgiler dersinde en çok “Kültür ve Miras” öğrenme alanı ve bu öğrenme alanının içerisinde yer alan konu başlıklarının öğrencilere aktarılmasında tarih içerikli dizi ya da filmlerden yararlanabileceklerini ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Tarihi Dizi, Tarihi Filmler, Öğretmen Görüşleri, Nitel Analiz.

*) Dr. Öğretim Üyesi: Kenan Baş, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Patnos Sosyal Hizmetler Yüksekokulu/Sosyal Hizmet Bölümü, Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı (e-posta: kenanbas2301@gmail.com). ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4253-2323>

***) Doç. Dr. Ahmet Edi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı (e-posta: ahmetedi@gmail.com). ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9596-7684>

The Effect of Historical TV Series and Movies on the Social Studies Course: A Qualitative Analysis

Abstract

*The purpose of this study is to investigate and identify the views of teachers on the effect of historical series and movies on the Social Studies course. The study was conducted in line with the case study, one of the qualitative research designs. The study group of the research consisted of a total of 20 Social Studies teachers teaching in the province of Ağrı. Semi-structured interview form was used as data collection tool in the study. The data obtained were analyzed by the descriptive analysis method. When the findings obtained from the study are examined, it is clearly seen that while the majority of the teachers participating in the study had a positive perspective on the use of history-based TV series and movies in lessons, a small number of teachers expressed that history-based TV series and movies would cause the students to learn some historical knowledge and information wrongly, encourage and they stated that they found it inconvenient since they had content (obscene scenes) that would set a bad example to students. Teachers thought that their students mostly watched the TV series titled *Diriliş Ertuğrul* (Ertuğrul, the Resurrection), *Kuruluş Osman* (Foundation of the Ottoman), *Uyanış: Büyük Selçuklu* (Awakening: The Great Seljuk), *Payitaht Abdülhamid* (Abdülhamid on the throne) *Muhteşem Yüzyıl* (The Magnificent Century) and the historical movies titled *Fetih 1453* (The Conquest of 1453), *Çanakkale 1915*, *Türkler Geliyor* (The Turks Are Coming!), *Adaletin Kılıcı* (The Sword of Justice). They stated that they themselves mostly watched the TV series of *Diriliş Ertuğrul* (Ertuğrul, the Resurrection), *Kuruluş Osman* (Foundation of the Ottoman), *Elveda Rumeli* (Farewell Rumelia), and *Uyanış: Büyük Selçuklu* (Awakening: The Great Seljuk) and the historical movies titled *Fetih 1453* (The Conquest of 1453), *Kara Murat*, *Battal Gazi*, *Çanakkale 1915* and *Ayla*. Most of the teachers stated that they could benefit mostly from the history-based series or movies in transferring the “Culture and Heritage” learning domain and the relevant subjects in this domain to the students.*

Keywords: *Social Studies, Historical Serials, Historical Movies, Teachers’ Opinions, Qualitative Analysis.*

1. Giriş

Bilim ve teknoloji alanında yaşanan gelişmeler televizyon, internet, sinema gibi yeniliklerin kapılarını toplumlara aralamış ve süreç içerisinde özellikle sinema ve televizyon toplumlar içerisinde önemli bir kitle iletişim aracı haline dönüşmüştür. İlerleyen zaman içerisinde bununla da kalmamış, medya insanları etki altına alan önemli bir kitle iletişim aracına dönüşmüştür (Güçhan, 1989; Öztaş ve Turan, 2009; Gezici ve Demir, 2018). Özellikle genç izleyiciler medyanın daha fazla etkisinde kalabilmektedirler. Medya kendi takipçilerinin isteğine göre değil kendi isteğine göre hareket eden ve izleyicilerine kendi istediklerini veren bir kitle iletişim aracıdır. Dolayısıyla medya takipçileri medya karşısında çok seçici davranmalı ve ona göre hareket etmelidir. Medyanın oluşturmuş oldu-

ğu iletiler farklı iletişim kanalları aracılığıyla alıcı kitleye ulaştırılmaktadır. Alıcı kitle durumunda olan izleyici/okuyucu bu iletileri çeşitli gereksinimlerini gidermek için kullanılmaktadır. Alıcı kitle bahsedilen gereksinimlerini karşılarken bir taraftan da medyanın sosyo-kültürel kuralları çerçevesinde yeniden ürettiği kodları da tüketmektedir (Şeker ve Şimşek'ten aktaran Ocak ve Selimoğlu, 2016). Medyanın mesajları kurgulanmış içeriklerden oluşur. Ayrıca bu kurguların içerisine topluma ait bazı değerler yerleştirilmiştir. Bu değerler ister istemez değerleri kurgulayanlardan izler taşır (Altun, 2010).

Günümüzde medyanın durumu incelendiğinde hem toplum hem de birey yaşamında önemli bir konuma eriştiği görülmektedir. Teknolojik gelişmelerin bu alanda kullanılmasıyla birlikte medya toplumu bilgilendirmede, yönlendirmede, kültürel sürekliliğin sağlanmasında, algı ve kamuoyu oluşturulması noktasında önemli bir güç haline gelmiştir. Dolayısıyla bu durum bireyleri medyaya daha bağımlı bir hale getirmiştir (Soydan ve Alpaslan, 2014). Özellikle gelişen teknolojik yapı içerisinde insanlığın sanayi toplumuna evrilmesi ile birlikte toplumsal iletişimde teknoloji endekli bir medya yapısı oluşmuş ve buna bağlı olarak her geçen gün bilgi toplumuna geçiş ile birlikte dünyada dijital veya sanal olarak adlandırılan ortamlarda gerçekleştirilen bir iletişim olgusu ortaya çıkmıştır (Zafer ve Vardarlier, 2019).

Televizyon dizilerinin ve sinema filmlerinin toplum üzerinde pek çok alanda etkisi olduğu gerçeği dikkate alındığında, eğitim öğretim süreci üzerinde de ciddi yansımaları olduğu bilinmektedir. Buna bağlı olarak bu durum televizyon dizilerinin ve sinema filmlerinin eğitim-öğretim sürecine nasıl yansıdığına ilişkin tartışmaların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Özellikle televizyon dizi ve filmlerinin Sosyal Bilgiler öğretimine etkisinin ne düzeyde olduğu araştırılmaya ve tartışılmaya devam eden konulardan biridir (Gezici ve Demir, 2018).

1.1. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Tarih İçerikli Dizi ve Filmlerin Yeri

Teknolojik gelişmelerin yaygınlaşması ile birlikte hayatın neredeyse tamamında yaşanan gelişim ve dönüşümler şüphesiz eğitim alanında kendini hissettirerek, derslerde kullanılan pek çok eğitim ve öğretim materyallerinin günün şartlarına uygun olarak güncellenmesini sağlamıştır. Ülkemizde 2005 yılından itibaren eğitim programlarında yapılan önemli revizyonlarla birlikte eğitim yaklaşımlarında ve derslerin öğretiminde yeni yöntem, teknik ve uygulamalar hayata geçirilmiştir. Sosyal Bilgiler dersi de bu uygulamalar çerçevesinde yeniden yapılandırılan derslerden biridir. Sosyal Bilgiler dersi Sosyal Bilimler alanının farklı disiplinlerinden beslenir. Sosyal Bilgiler dersinde Sosyal Bilimlerin diğer disiplinlerinde olduğu gibi soyut konuların sıkça yer aldığı bilinen bir gerçektir. Buna bağlı olarak Sosyal Bilgiler derslerinde, öğrencilerin yaş düzeyleri de dikkate alındığında zaman zaman soyut konuların öğrencilere anlatılmasında ciddi sorunlar yaşanabilmektedir. Öğrencilerin hiç görmediği, bilmediği, duymadığı ya da tanık olmadığı geçmiş tarihsel süreçlere ilişkin konuların öğretmenler tarafında anlatılması çoğu zaman derslerin istenilen düzeyde verimli geçmemesine, öğrencilerin derslerden erken kopma-

sına ve derslerin öğrenci açısından sıkıcı geçmesine neden olabilmektedir. Dolayısıyla bu olumsuzlukların özellikle Sosyal Bilgiler derslerinde minimum düzeye indirilebilmesi için öğretmenlerin öğrencilerin beş duyu organını sürece dâhil edecek farklı niteliklere sahip eğitim ve öğretim teknolojilerini sınıf ortamına sürmeleri gerekir. Sosyal Bilgiler öğretim programının nihai amaçlarından biri olan iyi, bilinçli ve faydalı vatandaş yetiştirme amacı düşünüldüğü takdirde nitelikli bireylerin yetiştirilmesi amacıyla bu zengin öğretim ortamlarının sağlanması kaçınılmazdır. Bu zengin öğretim ortamlarının oluşturulmasında yararlanılacak yollardan biri de uygun içerikli dizi ve filmlerdir.

Demircioğlu'na (2007) göre filmler Sosyal Bilgiler derslerinde tarih içerikli konuları daha basit ve ilginç hale getirmenin yanısıra öğrencilere geleneksel öğretim yöntemleriyle kazandırılması pek mümkün olmayan birçok niteliği kazandırabilecek önemli araçlardır. Ayrıca filmler aracılığıyla, günümüz dünyasının hedeflediği analiz, sentez ve değerlendirme yapabilme gibi üst düzey beceriler öğrencilere kazandırılabilir. Bununla birlikte dizi ve filmler sayesinde öğrenciler çok yönlü düşünebilme ve karmaşık olayları analiz edebilme becerisi edinerek toplumsal yaşama dair pek çok şey öğrenebilirler (Chansel 2003).

Tarihi filmler aynı zamanda konu açısından geçtiği dönemin sosyal ve kültürel havasını yansıtmaları, dönemin değer yargılarını açığa çıkarması ve dönemin olaylarını sağlıklı bir şekilde görüp değerlendirebilmemiz açısından son derece önemli bir araçtır. Tarihi filmlerde görsel unsurlar ön planda olduğu için bu durum izleyici kitlesinin değerleri daha kolay bir şekilde benimsemesini kolaylaştırmaktadır. Hatta tarihi filmlerde herhangi bir ifadenin yer almadığı sözsüz bir sahne bile değer eğitiminde ciddi bir işleve sahiptir. Ayrıca filmler üretildikleri toplumların ürünleri olduğu için o toplumun kolektif belleğinin inşasında da son derece etkili bir araçtır (Öztaş, 2017). Dolayısıyla tarih içerikli dizi ve filmler Sosyal Bilgiler derslerinde etkili bir şekilde kullanılırsa toplum tarafında beklenen davranış değişikliklerinin kazandırılması öğretmenlere pek çok yönden kolaylıklar sağlayabilir.

İlgili literatür incelendiğinde özellikle tarih içerikli dizi ve filmlerin Sosyal Bilgiler eğitimine olan etkisine yönelik yapılan çalışmaların çok az sayıda olduğu görülmüştür. Dolayısıyla bu çalışmanın hem içerik hem de sonuç olarak var olan çalışmaları pekiştireceği ve aynı zamanda yapılan çalışmaları içerik olarak biraz daha genişleteceği varsayılmaktadır.

2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı Tarih İçerikli Dizi ve Filmlerin Sosyal Bilgiler Dersine Olan Etkisine yönelik Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıda verilen alt problemlere yanıt aranmıştır.

- 1) Tarihi dizi ve filmlerin Sosyal Bilgiler eğitiminde kullanılması hakkında ne düşünüyorsunuz? Neden?
- 2) Öğrencilerinizin tarihi dizi ve filmlerden en çok hangisi ya da hangilerini izlediklerini düşünüyorsunuz? Neden?

- 3) Siz bir Sosyal Bilgiler Öğretmeni olarak hangi tarihi film / filmleri ya da dizi / dizileri izlediniz ya da izliyorsunuz? Neden?
- 4) Sosyal Bilgiler dersinde tarih içerikli dizi ya da filmlerden, en çok hangi öğrenme alanı / Ünite işlerken yararlanırsınız? Neden?
- 5) Tarih içerikli dizi ve filmlerin Sosyal Bilgiler dersine olumlu katkıları nelerdir? Neden?
- 6) Tarih içerikli dizi ve filmlerin Sosyal Bilgiler dersine olumsuz etkileri nelerdir? Neden?

3. Yöntem

3.1. Araştırma Etiği

Araştırmanın gerçekleştirilmesine yönelik gerekli izinler Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 29.12.2020 tarih ve 184 sayılı karar ile E-95531838-050.99-23697 numaralı evrak sayılı etik kurul belgesiyle alınmıştır. Ek 1'de sunulmuştur.

Araştırmanın tüm aşamaları “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın literatür kısmında evrensel yayın ilkeleri dikkate alınmış; doğrudan veya dolaylı alıntı yapılan tüm kaynaklar etik ilkelere bağlı kalınarak verilmiştir. Katılımcıların araştırmaya katılımlarında gönüllülük esası dikkate alınmıştır.

3.2. Araştırma Modeli

Bu araştırma nitel araştırma desenlerinden durum çalışması modeline uygun olarak yürütülmüştür. Durum çalışmasında amaç, belli bir konuyu, meseleyi ya da sorunu anlamak için hedeflenen durumu ya da durumları derinlemesine incelemektir (Creswell, 2013). Durum çalışmaları, doğal şartlarda meydana gelen olayları, zaman ve mekân kısıtlamasına bağlı olarak çeşitli veri toplama araçları yoluyla elde ederek bunlar üzerinde derin temellere oturtulmuş betimleme ve analizler yapmayı amaçlar (Hancock and Algozzine, 2006).

3.3. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim öğretim yılında Ağrı il sınırları içerisinde farklı ortaokullarda görev yapan 20 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik durum örnekleme yöntemi ile kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi birlikte kullanılmıştır. Katılımcılarda maksimum çeşitlilik sağlamak amacıyla yaş, mesleki kıdem, mezun olduğu lisans programı gibi durumlar dikkate alınmıştır. Katılımcılara ilişkin bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Ait Kişisel Bilgiler

Öğretmen Kod	Cinsiyet	Öğrenim Durumu	Mezun Olduğu Lisans Programı	Mesleki Kıdem
Ö-1	Erkek	Yüksek Lisans	Sosyal Bilgiler	1 – 5 Yıl
Ö-2	Erkek	Lisans	Sosyal Bilgiler	5 – 10 Yıl
Ö-3	Kadın	Yüksek Lisans	Sosyal Bilgiler	1 – 5 Yıl
Ö-4	Kadın	Yüksek Lisans	Sosyal Bilgiler	5 – 10 Yıl
Ö-5	Erkek	Lisans	Sosyal Bilgiler	5 – 10 Yıl
Ö-6	Kadın	Lisans	Sosyal Bilgiler	1 – 5 Yıl
Ö-7	Kadın	Lisans	Sosyal Bilgiler	5 – 10 Yıl
Ö-8	Kadın	Lisans	Sosyal Bilgiler	1 – 5 Yıl
Ö-9	Erkek	Lisans	Tarih	15 – 20 Yıl
Ö-10	Erkek	Lisans	Sosyal Bilgiler	5 – 10 Yıl
Ö-11	Erkek	Lisans	Coğrafya	15 – 20 Yıl
Ö-12	Erkek	Yüksek Lisans	Sosyal Bilgiler	10 – 15 Yıl
Ö-13	Erkek	Lisans	Sosyal Bilgiler	10 – 15 Yıl
Ö-14	Erkek	Lisans	Sosyal Bilgiler	5 – 10 Yıl
Ö-15	Erkek	Lisans	Sosyal Bilgiler	1 – 5 Yıl
Ö-16	Kadın	Lisans	Sosyal Bilgiler	1 – 5 Yıl
Ö-17	Erkek	Lisans	Sosyal Bilgiler	1 – 5 Yıl
Ö-18	Kadın	Lisans	Sosyal Bilgiler	1 – 5 Yıl
Ö-19	Erkek	Lisans	Sosyal Bilgiler	10 – 15 Yıl
Ö-20	Kadın	Lisans	Sosyal Bilgiler	5 – 10 Yıl
Toplam	20			

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya Erkek (f:12), ve Kadın (f:8) olmak üzere toplam 20 Sosyal Bilgiler öğretmeninin katıldığı görülmektedir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin 4'ü Yüksek Lisans; geriye kalan 16 kişi ise Lisans mezunudur. Lisans mezunu olan öğretmenlerden birinin Tarih bölümünden birinin Coğrafya bölümünden; diğer 18 öğretmenin ise Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünden mezun oldukları görülmektedir. Bununla birlikte çalışmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun mesleki kıdem olarak 1 – 5 yıl ile 5 – 10 yıl arasında oldukları görülmektedir.

3.4. Verilerin Toplanması ve Veri Toplama Aracı

Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formları katılımcılara, algıladıkları dünyayı kendi düşünceler-

ri ile ifade etme imkânı sunar (Merriam, 2015). Görüşme formları alan yazın taraması yapılarak ve uzman görüşü alınarak oluşturulmuştur. Hazırlanan görüşme formları Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde görev yapan iki öğretim üyesinin görüşlerine sunulmuştur. Görüşme formunda yer alan ifadelerin ve soruların anlaşılır olup olmadığını kontrol etmek için hazırlanan bu görüşme formu ayrıca MEB bünyesinde görev yapan iki Sosyal Bilgiler öğretmeninin de görüşüne sunulmuş bir pilot uygulama yapılmıştır. Alınan geri dönüşler doğrultusunda görüşme formuna son şekli verilmiştir. Araştırma verileri 15 Ocak-15 Şubat 2021 tarihleri arasında toplanmıştır. Covid -19 Pandemi sürecinden ötürü Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile görüşmeler (öğretmenlerin tercihlerine göre) Zoom Meeting, Whatsapp ve Skype gibi görüntülü konuşma programları aracılığıyla dijital ortamda gerçekleştirilmiştir. Veri toplama sürecinde her bir katılımcı ile ortalama 30 dakika süren görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

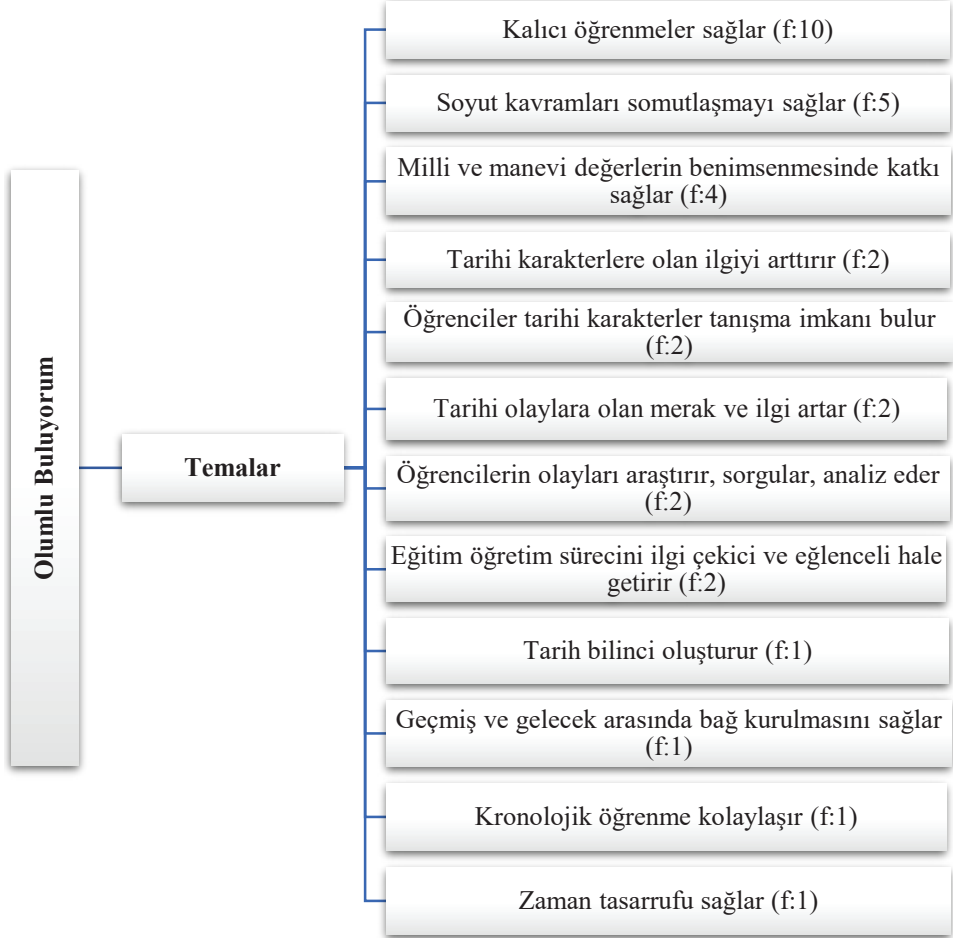
Nitel verilerin analizi öncelikle verilerin hazırlanması, düzenlenmesi, kodlanması ve bu verilerin temalara indirgenerek yorumlanma sürecini kapsamaktadır (Creswell, 2018). Araştırmada elde edilen veriler, betimsel analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin daha önceden belirlenen temalara göre yorumlandığı betimsel analizde amaç, bu bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde doğrudan alıntılar yoluyla okuyucuya sunmaktır (Yıldırım & Şimşek, 2018). Çalışmaya katılan öğretmenler “Ö1, Ö2,” şeklinde kodlanmış ve tabloların altına öğretmenlerin yanıtları doğrudan verilerle desteklenmiştir.

4. Bulgular

Bu bölümde “Tarih İçerikli Dizi ve Filmlerin Sosyal Bilgiler Dersine Olan Etkisi’ne” yönelik Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden elde edilen görüşlere ve bunlara bağlı olarak oluşturulan tablolar ile temalara yer verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Soru 1. Tarihi dizi ve filmlerin Sosyal Bilgiler eğitiminde kullanılması hakkında ne düşünüyorsunuz? Neden?

Tablo 2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerini Yansıtan Temalar

Tablo 2 incelendiğinde tarihi dizi ve filmlerin Sosyal Bilgiler eğitiminde kullanılması hakkında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun olumlu bir bakış açısına sahip oldukları görülmektedir. Öğretmenler tarihi dizi ve filmlerin öğrencilerde özellikle kalıcı öğrenmenin sağlanması (f:10) soyut kavramların somutlaştırılması (f:5), milli ve manevi değerlerin öğrencilere benimsetilmesi (f:4) noktasında ciddi katkılar sunacağını ileri sürmüşlerdir. Yine bazı öğretmenler tarihi dizi ve filmlerin öğrencilerin tarihi karakterlere (f:2) tarihi olaylara (f:2) olan ilgiyi artırma; geçmiş tarihsel olay ve olguları araştırma, sorgulama (f:2), eğitim öğretim sürecinin eğlenceli ve ilgi çekici hale getirilmesi (f:2), geçmiş ve gelecek arasında bağ kurma (f:1), öğrencilerde tarih bilinci oluşturma

(f:1), olayları kronolojik bir düzlemde öğrenebilme (f:1), Zamandan tasarruf sağlama (f:1) konularında olumlu yönden pek çok katkı sunacağı noktasında görüş belirtmişlerdir. Öğretmenlerin konu ile ilgili vermiş olduğu örnek cevaplar aşağıda verilmiştir.

(Ö-1-E). “Kullanılması gerektiğinin düşünüyorum. Çünkü, öğrenciler bu dizi ya da filmler sayesinde tarihi karakterlerle tanışma imkânı bulmakta. Ayrıca tarihi olaylara olan ilgileri artmaktadır.

(Ö-2-E). “Bence kullanılmalı. Çünkü film ve diziler sayesinde çocukların tarihi olaylara karşı merak duyması sağlanabilir. Araştırarak öğrenen öğrencinin hedeflendiği eğitim sistemimizde öğrencilerin merak duygularının uyandırılması onun bu konuda daha da güdülenmesini sağlayacaktır. Böylece araştıran, sorgulayan ve olayları analiz edip yanlış ile doğruyu ayırt edebilen bireyler ortaya çıkacaktır”.

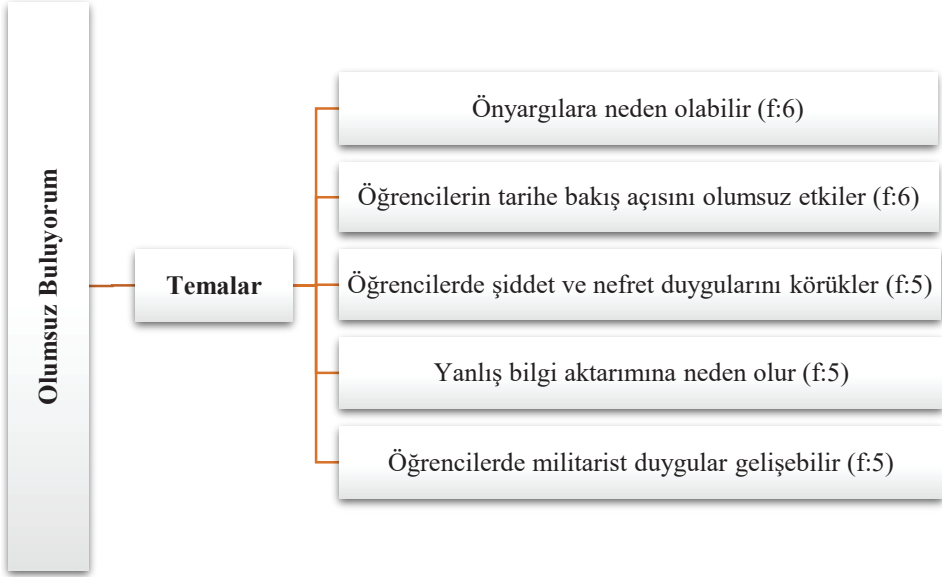
(Ö-8-K). “Tarihi dizi ve filmlerin eğitimde kullanılması çocuklar açısından olumludur. Çünkü tarihi olayların tekrardan yaşanması mümkün değil. Dizi ve filmler sayesinde çocuklar bu olayları görsel açıdan görüp somutlaştırıyor. Bu da öğrenmelerini olumlu şekilde etkiliyor”

(Ö-12-E). “Tarihsel olay veya kişilere olan ilgisinin artırılması, soyut anlatıma dayalı tarihsel olayların bir nebze olsun somutlaştırılması, geçmiş ile günümüz arasında bağ kurulması açısından önemli görüyorum”

(Ö-14-E). “Tarihi dizi ve filmlerin toplum içerisinde, tarihi canlı tutma bakımından ve öğrencilerde tarih bilincini açık tutma yönünden etkili olduğu kanaatindeyim. Ayrıca genç nesillere milli ve manevi değerlerin kazandırılması hususunda bu tarz filmlerin büyük misyonu üstlendiğini düşünüyorum. Öğrencilere aylarca hatta yıllarca aşulamaya çalıştığımız bazı değerlerimiz bu tarz dizi ve filmler sayesinde daha kısa sürede öğrencilere kazandırılabilir”

(Ö-18-K). “Ben bu konuda çok olumlu yönde bir düşünce yapısına sahibim. Nedenine gelince şöyle açıklayabilirim. Mesela bazı tarihi dizilerde yeniçerilerin giyinmiş olduğu kıyafetler vs. geçmiş tarihsel gerçek olayları yansıtıyor. Ya da bazı fetih olaylarının konu edinilmesi falan benzer olarak gerçekleri yansıttığını düşünüyorum. Ayrıca filmler görsel ve işitsel yönlerinden dolayı renk ve hareket özellikleri ile eğitim ve öğretim etkinliklerinde çocukların duyu organlarına hitap ederek istenilen davranış değişikliklerinin daha kolay kazanılmasını sağlıyor” Bununla birlikte tarihi dizi ve filmlerin dersleri monotonluktan kurtarmada, dersleri ve konuları eğlenceli hale getirmede; geçmişi aydınlatarak geleceğe yön vermede, geçmiş ve gelecek arasında bağ kurmada oldukça yararlı materyaller olduğunu düşünüyorum.

Tablo 3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerini Yansıtan Temalar

Tablo 3 incelendiğinde ise tarihi dizi ve filmlerin Sosyal Bilgiler eğitiminde kullanılması hakkında bazı Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin olumsuz bir bakış açısına sahip oldukları görülmektedir. Öğretmenler tarihi dizi ve filmlerin öğrencilerde önyargılar oluşturabileceği (f:6), öğrencilerin tarihe ve geçmiş dönemlere karşı bakış açılarında bazı olumsuz düşünceler oluşmasına yol açabileceği (f:6), öğrencilerde şiddet ve nefret duygusunu körükleyebileceği (f:5), öğrencilerde militarist duyguların gelişmesine yol açabileceği (f:5), ve öğrencilerin yanlış bilgi edinmelerine neden olabileceği (f:5) yönünde açıklamalarda bulunmuşlardır. Konu ile ilgili örnek cümlelere aşağıda yer verilmiştir.

(Ö-3-K). “Tarihi dizi ve filmler doğru bilgileri aktardığı takdirde, anlatım tekniğinden daha etkili ve kalıcı öğrenmeler sağlayacağını düşünüyorum. Ancak doğru ve güvenilir bilgiler taşıyamıyorsa yanlış öğrenmeler oluşturur. Bu durum da telafisi olmayan çok ciddi sorunlara yol açabilir. Belirli kişilere, dinlere, olaylara ya da toplumlara karşı önyargılar ya da olumsuz düşünceler geliştirebilir. O yüzden içeriğin çok iyi ve titiz bir şekilde seçilmesi gerekir”

(Ö-19-E). “Çocuklara yanlış bilgi aktarması açısından olumlu bulmuyorum. Dizi ve filmler genelde reyting amaçlı yapıldığı için tarih de yaşanmış bazı olayları çarpıtılabiliyorlar. Bu da çocukların yanlış bilgi öğrenmesine neden oluyor. Bu yüzden biz öğretmenlerin bu dizileri ve filmleri izleyip analiz edip çocukları bilgilendirmesi gerekiyor”

(Ö-5-E). “Senaryoların gerçeğe bağlı kalmadan çarpıtılması durumunda gerçek dışı öğrenmelerle yanlış yönlendirmelere sebep olmaktadır. Örnek olarak Muhteşem Yüzyıl

dizisinde canlandırılan Kanuni Sultan Süleyman karakterinin olumsuz ve yanlış bir tarih bakış açısıyla sunulması gibi. Dizide Kanuni Sultan Süleyman'ın hükümdarlık döneminin sadece saray ve haremden ibaretmiş gibi gösterilmesi büyük bir yanlış ve hatadır”

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Soru 2. Öğrencilerinizin tarihi dizi ve filmlerden en çok hangisi ya da hangilerini izlediklerini düşünüyorsunuz? Neden?

Tablo 4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerini Yansıtan Temalar

DİZİLER

- Diriliş Ertuğrul (f:16)
- Kuruluş Osman (f:14)
- Uyanış: Büyük Selçuklu (f: 7)
- Payitaht Abdülhamid (f: 3)
- Muhteşem Yüzyıl (f: 2)

FİLMLER

- Fetih 1453 (f:8)
- Çanakkale 1915 (f:6)
- Türkler Geliyor: Adaletin Kılıcı (f:2)

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenleri öğrencilerinin tarihi dizi olarak çoğunlukla *Diriliş Ertuğrul* (f:16); *Kuruluş Osman* (f:14), *Uyanış: Büyük Selçuklu* (f:7), *Payitaht Abdülhamid* (f:3), *Muhteşem Yüzyıl* (f:2) dizilerini; tarihi film olarak ise *Fetih 1453* (f:8), *Çanakkale 1915* (f:6), *Türkler Geliyor: Adaletin Kılıcı* (f:2) filmlerini izlediklerini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Böyle düşüncelerinin gerekçelerini de Öğrencilerin derslerde bu dizi ve filmlerde geçen olay ve karakterler ile ilgili zaman zaman öğretmenlere sorular sormaları, ayrıca ismi geçen tarihi dizi ve filmleri öğrencilerin izlemesi konusunda onlara telkin ve tavsiyelerde buldukları şeklinde cümlelerle açıklayarak durumu netleştirmeye çalışmışlardır. Öğretmenlerin konu ile ilgili yapmış olduğu açıklamalara aşağıda verilmiştir.

(Ö-7-K). “*Diriliş Ertuğrul, Kuruluş Osman, Uyanış: Büyük Selçuklu, Payitaht Abdülhamid dizileri bilinirlik açısından ön planda olduğundan daha çok bu diziler izlendiğini düşünüyorum. Ayrıca bazen derslerde bazen teneffüslerde öğrenciler bu dizilerle ilgili bana çok soru soruyorlardı. Özellikle Sultan II. Abdülhamit Hanın dönemini konu edinen Payitaht Abdülhamit dizisi hakkında çok soru soruyorlar*”

(Ö-11-E). “Uyanış: Büyük Selçuklu, Diriliş Ertuğrul, Kuruluş Osman, Muhteşem Yüzyıl, Fetih 1453 gibi film ve dizileri izlediklerini düşünüyorum. Çünkü ülkemizde popüler olan dizi ve filmler bunlar. Ayrıca öğrencilerimin velileri de bu film ve dizileri izlediği için öğrenciler de tercih ediyor. Hatta bazı velilerim tekrarını izledikleri bazı diziler hakkında (Muhteşem Yüzyıl) ne düşündüğümü? Bu dizilerin öğrencilerine izletilip – izletilmemesi gerektiği noktasında benim onayuma başvurdukları da oluyor”

(Ö-17-E). “Diriliş Ertuğrul, Payitaht Abdülhamid, Muhteşem Yüzyıl, Çanakkale 1915, Türkler Geliyor: Adaletin Kılıcı. Yerli dizi veya film olmaları, geniş bir kitleye hitap etmeleri toplumun ileri gelen kişileri tarafından övülmesi, bu dizilerin milli duygularını öne çıkarmaları sebebiyle hem öğrenciler hem de toplum tarafından çok izlendiğini düşünüyorum”

(Ö-13-E). “Diriliş Ertuğrul dizisini izlediklerini düşünüyorum. Çünkü bu diziyi gerçekçi buluyorlar. Ayrıca Covid-19 pandemi sürecinden önce okulda bahçe nöbetimin olduğu günlerde bazı öğrencilerimizin “Diriliş Ertuğrul” dizisi karakterlerinden Bamsı Beyrek, Turgut Alp gibi karakterleri taklit eden oyunlar oynadıklarına ve erkek öğrencilerin bu isimlerle birbirlerine hitap ettiklerine şahit oldum.

(Ö-1-E). “Diriliş Ertuğrul ile başlayan ilgi şu anda Kuruluş Osmanlı ile devam etmekte olan dizileri izliyorlar. Çünkü geçmişte atalarının zalimlere ve kafirlere karşı elde ettikleri zaferler, izleyiciler üzerinde olumlu etki oluşturduğu için izleyici tarafından talep görüyor”

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Soru 3. Siz bir Sosyal Bilgiler Öğretmeni olarak hangi tarihi film / filmleri ya da dizi / dizileri izlediniz ya da izliyorsunuz? Neden?

Tablo 5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerini Yansıtan Temalar

DİZİLER

- Diriliş Ertuğrul (f:18)
- Kuruluş Osman (f:12)
- Elveda Rumeli (f:8)
- Uyanış: Büyük Selçuklu (f: 7)
- Payitaht Abdülhamid (f: 3)
- Muhteşem Yüzyıl (f: 2)
- Vatanım Sensin (f:2)

FİLMLER

- Fetih 1453 (f:10)
- Kara Murat (f:10)
- Battal Gazi (f:10)
- Çanakkale 1915 (f:8)
- Ayla (f:7)
- Truva (f:4)
- Piyanist (f:4)
- Hayat Güzeldir (f:4)
- Pearl Harbor (f:4)
- Kudüs Fatihî Selahaddin Eyyubi (f:4)
- Türkler Geliyor: Adaletin Kılıcı (f:2)
- Fury (f:2)
- Er Ryan'ı Kurtarmak (f:2)
- 120 (f:2)
- Schindler'in Listesi (f:1)
- Dunkirk (f:1)
- Son Osmanlı Yandım Ali (f:1)
- Çöküş (f:1)
- Rise of Empires: Ottoman (f:1)
- Gladyatör (f:1)
- 300 Spartalı (f:1)
- Ateş Böceği Mezarlığı (f:1)

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun tarihi dizi ve filmleri izlemekten keyif aldıkları ve tarihi dizi ve filmlere karşı duyarlı oldukları söylenebilir. Yine tablo beş incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin Türkiye’de yayınlanan ulusal tarihi dizi ve filmlerin büyük çoğunluğunu izledikleri; yabancı tarihi filmlerin ise bazı öğretmenler tarafından izlendiği ifade edilebilir. Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun tarihi dizi olarak en çok Diriliş Ertuğrul (f:18), Kuruluş Osman (f:12), Elveda Rumeli (f:8), Uyanış: Büyük Selçuklu (f:7), dizilerini izledikleri, tarihi film olarak ise en çok Fetih 1453 (f:10), Kara Murat (f:10), Battal Gazi (f:10), Çanakkale 1915 (f:8), Ayla (f:8) filmlerini izledikleri görülmektedir. Konu ile ilgili örnek cümlelere aşağıda yer verilmiştir.

(Ö-1-E). “Çok az dizi takip etmekle birlikte izlediğim diziler Diriliş Ertuğrul ve Pa-yitaht Abdülhamit, Kuruluş Osman film olarak ise Fatih 1453, Truva. İzleme nedenim ise bu dizilerin içerikleri hakkında bilgi sahibi olarak öğrencilere tavsiye edebilmek ve boş zamanlarımı daha eğlenceli hale getirmektir”

(Ö-2-E). “Diriliş Ertuğrul, Uyanış: Büyük Selçuklu, Truva gibi içerisinde tarihi gerçeklerin yanında epik özellikleri barındıran dizi ve filmleri izliyorum. Çünkü bu dizi ve filmlerdeki kahramanlık unsurları ekran başında geçirdiğim zamandan zevk almamı sağlıyor”

(Ö-6-K). “Elveda Rumeli tekrar tekrar izlemekten sıkılmayacağım bir diziydi. Diriliş Ertuğrul, Ayla, Fetih 1453 hatırladıklarım bunlar. Anlattıkları dönemi muhteşem anlatan, gerçek bilgiler aktaran güzel film ve diziler olması nedeniyle bunları izledim”

(Ö-9-E). “Diriliş Ertuğrul, Payitaht Abdülhamit, Kuruluş Osmanlı, Fetih 1453 vb. İzlememdeki sebep ise tarihe olan ilgim ve görsellikle öğrenmenin daha kolay ve kalıcı olmasından dolayı dizi ve filmleri izlemekteyim”

(Ö-10-E). “Yeşilçam filmlerinden; Battal Gazi, Kara Murat gibi filmleri izledim. Bunlarla büyüdük. Güncel olarak da Diriliş Ertuğrul, Kuruluş Osman, Uyanış Büyük Selçuklu, Payitaht Abdülhamid gibi dizi ve filmleri izliyorum. Çünkü tarihi seviyor ve ilgi duyuyorum. Ayrıca bu dizi ve filmler sayesinde mesleki bilgimi pekiştirerek öğrencilerime daha faydalı olmaya çalışıyorum”

(Ö-5-E). “Diriliş Ertuğrul, Kuruluş Osman, Fetih 1453, Çanakkale 1915 vb. dizileri izledim/izliyorum. Çünkü bu diziler tarihe olan merakımı ilgimi ortaya koyduğu gibi milli ve manevi değerlerimi ve tarih bilincimi diri tutmaktadır”

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Soru 4. Sosyal Bilgiler dersinde tarih içerikli dizi ya da filmlerden, en çok hangi öğrenme alanı / Ünite işlerken yararlanırsınız? Neden?

Tablo 6. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerini Yansıtan Temalar

4. Sınıf - Kültür ve Miras (f: 14)
5. Sınıf - Geçmiş Yolculuk (f:2)
6. Sınıf - Tarihe Yolculuk (f: 2), Yönetime Katılıyorum (f: 2)
7. Sınıf - Türk Tarihinde Yolculuk (f: 2), Zaman İçinde Bilim (f: 2), Yaşayan Demokrasi (f: 2)

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğu Sosyal Bilgiler dersinde tarih içerikli dizi ya da filmlerden, en çok “Kültür ve

Miras” (f: 14) öğrenme alanı ve bu öğrenme alanının içerisinde yer alan konu başlıklarının öğrencilere aktarılmasında yararlandıkları görülmektedir. Çalışmaya katılan diğer öğretmenlerde “Geçmiş Yolculuk (f:2), Tarihe Yolculuk (f:2), Yönetime Katılıyorum (f: 2), Türk Tarihinde Yolculuk (f:2), Zaman İçinde Bilim (f:2), Yaşayan Demokrasi (f: 2)” öğrenme alanı / ünite içerisinde yer alan konu başlıklarının öğrencilere aktarılmasında yararlandıkları yönünde görüş belirtmişlerdir. Konu ile ilgili örnek cümlelere aşağıda yer verilmiştir.

(Ö-1-E). “Genellikle Kültür ve Miras öğrenme alanında yararlanmaktayım. Çünkü Sosyal Bilgiler ders içerikleri incelendiğinde tarihsel olay ve olgulara bu öğrenme alanında sıkça yer verildiği görülmektedir”

(Ö-5-E). “5.sınıf Geçmiş Yolculuk ünitesinde; 6.sınıfta Tarihe Yolculuk, Yönetime Katılıyorum; 7.sınıfta Türk Tarihine Yolculuk, Zaman içinde Bilim ve Yaşayan Demokrasi ünitelerinde faydalanılabilir”

(Ö-20-K). “Kültür ve Miras öğrenme alanını işlerken yararlanıyorum. Çünkü bu öğrenme alanında yer alan başlıklar öğrencilerin tarihi hafızalarını tazeleyecek içerikte ve nitelikte konulardan oluşuyor. Bununla birlikte var olan tarihi dizi ve filmler incelendiğinde bu öğrenme alanının içeriğine uygun bir şekilde çekildiğini söyleyebilirim. Ayrıca görsellik oluşturmaya açısından da dizi ve filmler önemli materyaller olarak bu öğrenme alanında rahatlıkla kullanılabilir”

5. Tartışma Sonuç ve Öneriler

Tarih İçerikli Dizi ve Filmlerin Sosyal Bilgiler Dersine Olan Etkisine yönelik elde edilen verilen incelendiği bu çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Tarih içerikli dizi ve filmlerin Sosyal Bilgiler derslerinde kullanılmasına ilişkin araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun olumlu bir bakış açısına sahip oldukları görülmüştür. Öğretmenler Sosyal Bilgiler derslerinde özellikle kalıcı öğrenmenin sağlanması (f:10) soyut kavramların somutlaştırılması (f:5), milli ve manevi değerlerin öğrencilere benimsetilmesi (f:4) hususunda tarihi dizi ve filmlerin önemli ölçüde katkılar sunacağına yönelik görüş belirtmişlerdir. Bununla birlikte öğretmenler öğrencilerde tarih bilincinin oluşturulması, geçmiş ve gelecek arasındaki ilişkinin zihinsel olarak kurulabilmesi, olayları kronolojik bir düzlemde neden sonuç ilişkisi içerisinde tartışarak, derslerin eğlenceli ve verimli geçmesi noktasında tarihi dizi ve filmlerin kullanılması gerektiğini düşünmektedirler. Birkök (2008) tarafından yapılan benzer çalışmanın sonucu bu çalışmanın sonucu ile aynı doğrultuda olduğu söylenebilir. Çalışmada sinema filmlerinin eğitim aracı olarak kullanılmasının son derece etkin bir eğitim ve toplumsallaşma aracı olduğu ve filmlerin karmaşık bilgileri imaj yardımıyla metinlere göre daha kolay anlaşılmasını sağlaması açısından büyük avantajlar sağladığı sonucu elde edilmiştir. Yine Kırtepe (2014) tarafından yapılan benzer bir çalışmanın sonucu da bu çalışmanın sonucu ile örtüşmektedir. Çalışmada dizilerin toplumsal değerlerin ve bu değerlerin benimsen-

mesi noktasında önemli bir etki gücüne sahip olduğu sonucu elde edilmiştir. Aktekin ve Çoban (2012) ile Öztaş (2015) tarafından yürütülen çalışmalarda da bu çalışmanın sonucuna benzer sonuçlar elde edilmiştir. Her iki çalışmada da bu çalışmada olduğu gibi tarih içerikli dizi ve filmlerin eğitimde kullanılması ile derslerde kalıcı bilgilerin sağlanacağı, derslerin eğlenceli hale geleceği, öğrencilerin geçmiş ve gelecek arasında bağ kurma becerisi kazanacakları yönünde sonuçlar elde edilmiştir. Son olarak yine Kaya ve Çengelci (2011); Gezici ve Demir (2018) tarafından yürütülen benzer çalışmaların sonucu bu çalışmadaki bulguları destekler niteliktedir. Çalışmada tarih içerikli dizi ve filmlerin öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerini arttırmada, öğrencilerin zaman ve kronolojiyi algılama becerilerinin geliştirilmesinde, bilgilerin somutlaştırılmasında büyük bir katkı sağladığı yönünde bulgular elde edilmiştir. Öte taraftan çalışmaya katılan bazı Sosyal Bilgiler öğretmenleri ise tarihi dizi ve filmlerin Sosyal Bilgiler eğitiminde kullanılması hakkında **olumsuz** bir bakış açısına sahip oldukları yönünde görüş belirtmişlerdir. Öğretmenler tarihi dizi ve filmlerin öğrencilerde önyargılar oluşturabileceği, gibi öğrencilerde birtakım militarist duyguların yanı sıra şiddet ve nefret duygusunun gelişmesine de yol açabileceği yönünde düşünceler ileri sürmüşlerdir. Ayrıca bu tarz filmlerin öğrencilere tarihsel süreç hakkında yanlış bilgilendirmeler yapabileceği ve buna bağlı olarak öğrencilerin bazı tarihsel olaylara, olgulara, toplumlara, dinlere, karakterlere karşı düşmanca bir tavır geliştirebilecekleri yönünde var olan endişelerini ortaya koymuştur. Ocak ve Selimoğlu (2016) tarafından yürütülen çalışmaların sonucu bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Çalışmada bazı öğrencilerin tarihi dizileri öğrencileri şiddet, nefret gibi olumsuz duygulara teşvik etmesi açısından sakıncalı buldukları yönünde sonuçlar elde edilirken; Gezici ve Demir (2018) tarafında yapılan çalışmada da bu çalışmanın bulguları ile aynı doğrultuda olan ve bu çalışmanın sonuçlarını pekiştiren bulgular elde edilmiştir. Çalışmada bazı tarihi dizi ve filmlerin, öğrencilerin bazı tarihi bilgileri hatalı öğrenmesine ve öğrencilerde yanlış bir tarih algısının oluşmasına yol açtığı, bununla birlikte bazı tarihi dizi ve filmlerde yer alan müstehcen veya şiddet içerikli sahnelerin öğrencilere kötü örnek teşkil ettiği yönünde sonuçlar elde edilmiştir.

2. Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğu, kendi öğrencilerinin tarihi dizi olarak genellikle Diriliş Ertuğrul (f:16); Kuruluş Osman (f:14), Uyanış: Büyük Selçuklu (f:7), Payitaht Abdülhamid (f:3), Muhteşem Yüzyıl (f:2) dizilerini; tarihi film olarak ise Fetih 1453 (f:8), Çanakkale 1915 (f:6), Türkler Geliyor: Adaletin Kılıcı (f:2) filmlerini izlediklerini düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu durumun nedenini ise öğrencilerin özellikle bu dizi ve filmlerdeki karakterleri benimsemelerine, o karakterleri günlük yaşamdaki oyunlarına taşımalarına ve bu dizi ve filmlerle ilgili zaman zaman öğretmenlerine sorular soruyor olma gerekçeleri ile açıklamaya çalışmışlardır.

3. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğu tarihi dizi ve filmleri izlemekten keyif aldıkları ve tarihi dizi ve filmlere karşı duyarlı oldukları şeklinde açıklamalarda bulunmuşlardır. Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğun tarihi dizi olarak en çok Diriliş Ertuğrul, Kuruluş Osman, Elveda Rumeli, Uyanış: Büyük

Selçuklu, dizilerini izledikleri, tarihi film olarak ise en çok Fetih 1453, Kara Murat, Battal Gazi, Çanakkale 1915, Ayla adlı filmleri izlediklerini ifade etmişlerdir.

4. Çalışmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğu Sosyal Bilgiler dersinde en çok “Kültür ve Miras” (f: 14) öğrenme alanı ve bu öğrenme alanının içerisinde yer alan konu başlıklarının öğrencilere aktarılmasında tarih içerikli dizi ya da filmlerden yararlanabileceklerini ifade etmişlerdir. Gerekçe olarak da bu öğrenme alanı içerisinde geçmiş dönemlere ait pek çok konu başlığının yer almış olmasını belirtmişlerdir.

Çalışmadan elde edilen bu veriler ışığında şu önerilerde bulunulabilir.

1. Bu çalışma farklı illerde görev yapan ve daha fazla katılımcının yer alacağı yeni bir çalışma ile tekrarlanabilir.

2. Tarih içerikli dizi ve filmler öğrencilere izletilmeden önce Sosyal Bilgiler öğretmenleri tarafından içeriğin çok iyi analiz edilmesi ve öğrencilerin gelişim düzeylerinin dikkate alınarak o doğrultuda hareket edilmesi daha faydalı olabilir.

3. İzlenen ya da İzletilecek olan dizi ya da filmlerin derslerde işlenecek öğrenme alanlarındaki konu başlıkları ilişkili olması öğrenciler için çok daha yararlı olabilir.

4. Gerçek tarihi olayları yansıtacak ve ideolojik kaygılardan uzak bazı niteliklerine sahip dizi ya da filmlerin belirli kriterler doğrultusunda izlenmesi ya da izletilmesi öğrencilerin geçmiş tarihi doğru öğrenebilmeleri açısından daha faydalı olabilir.

Kaynakça

- Aktekin, S. ve Çoban, Z. (2012). Tarih derslerinde tarihi film ve dizilerin kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri: Trabzon örneği. *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, 13(13), 141-160.
- Altun, A. (2010). *Medya okuryazarlığının sosyal bilgiler programlarıyla ilişkilendirilmesi ve öğretimi*. Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Birkök, M. C. (2008). Bir toplumsallaştırma aracı olarak eğitimde alternatif medya kullanımı: Sinema filmleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 1-12.
- Chansel, D. (2003). *Beyaz perdede Avrupa*. (Çev. N. Elhüseyni). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Creswell, J. W. (2013). *Araştırma deseni*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Creswell, J. W. (2018). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (3.baskıdan çeviri). M. Bütün & S. B. Demir (Ed.) Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Demircioğlu, İ. H. (2007). Tarih öğretiminde filmlerin yeri ve önemi. *Bilig*, 42, 77-93.
- Gezici, M. ve Demir, S. B. (2018). Tarihi dizi ve filmlerin sosyal bilgiler dersine yansımaları. *Tuhead (Turkish History Education Journal)*, 7(2), 392-413.

- Güçhan, N. (1989). Televizyonun toplumsal ve kültürel etkileri. *Kurgu Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli İletişim Dergisi*, 5(1), 129-136.
- Hancock, R.D. and Algozzine, B. (2006). *Doing case study research*. New York: Teachers College Press
- Kaya, E. ve Çengelci, T. (2011). Öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler eğitiminde filmlerden yararlanılmasına ilişkin görüşleri. *Journal of Social Studies Education Research (Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi)*, 2(1), 116-135.
- Kırtepe, S. (2014). *Televizyon dizilerinin toplum üzerindeki etkileri sosyo-kültürel bir çözümleme (Erzurum Örneği)*. Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Merriam, S. B. (2015). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber*. S. Turan (Çev. Edt.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Ocak, G. ve Selimoğlu, S. (2016). Tarih öğretiminde tarih dizilerinin kullanımına ilişkin öğrenci görüşleri-nitel bir analiz. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(1), 431-452.
- Öztaş, S. (2015). Tarih öğretiminde tarihî film ve tarihî dizilerin kullanılmasına ilişkin tarih bölümü öğrencilerinin görüşleri (Kırklareli Üniversitesi Örneği). *Tuhed (Turkish History Education Journal-Türk Tarih Eğitimi Dergisi)*, 4(2), 1-37.
- Öztaş, S. (2017). Ortaöğretim tarih derslerinde tarihî filmlerin değer eğitiminde kullanımı. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(5), 3076-3099.
- Öztaş, S. ve Turan, R. (2009). İlköğretim altıncı sınıf sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde öğretmenlerin kullandıkları öğretim yöntemleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 903-932.
- Soydan, E. ve Alpaslan, N. (2014). Medyanın doğal afetlerdeki işlevi. *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi*, (7), 53-64.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Zafer, C. ve Vardarlıer, P. (2019). Medya ve toplum. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 22(2), 355-361.

EK 1:

AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

Tarih: 29.12.2020

Sayı: 184

KONU: Patnos Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Müdürlüğünün 17.12.2020 tarih ve E.22865 sayılı yazısı

KISACA ÖZET:

Patnos Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Müdürlüğünün ilgi yazısına istinaden Dr. Öğr. Üyesi Kenan BAŞ'ın "**Tarihi dizi ve Filmlerin Sosyal Bilgiler Dersine olan Etkisi: Nitel Bir Analiz**" isimli bilimsel araştırması için kurumumuzdan izin istenmiş olup, araştırma dosyası belirtilen yazı ekinde kurulumuza gönderilmiştir.

KONU İLE İLGİLİ KİŞİLER:

Dr. Öğr. Üyesi Kenan BAŞ'ın

KONU İLE İLGİLİ YARARLANILAN VERİLER / KAYNAKLAR / DOKÜMANLAR

1. Patnos Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Müdürlüğünün 17.12.2020 tarih ve E.22865 sayılı yazısı
2. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesinin Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Yönergesi
3. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Etik İlkeleri
4. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi,
5. Helsinki Bildirgesi,
6. Dünya Hekimler Birliğinin ilke Bildirgeleri,
7. Amerikan Kimya Demegi (ACS) ilkeleri
8. Amerikan Psikologlar Demegi'nin (APA) Deontoloji ilkeleri,
9. TÜBİTAK Araştırma - Yayın Etiği,
10. T.C. Anayasası, Yasalar ve ilgili mevzuat

Yapılan etik kurul toplantısı sonuçları;

1. Dr. Öğr. Üyesi Kenan BAŞ'ın araştırmacılığını yaptığı araştırma dosyası kurul üyelerine gönderilmiştir. Söz konusu dosya kurul üyeleri tarafından incelenerek, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu 29.12.2020 tarihi saat 13:30'da araştırma ile ilgili başvuruyu görüşmek üzere Prof. Dr. Güray OKYAR başkanlığında toplanmıştır.
2. Dr. Öğr. Üyesi Kenan BAŞ'ın araştırmacılığını yaptığı araştırma dosyası Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Yönergesi madde 3, 9, 10, 11, 12 ve 13'e göre incelenmiş olup, yapılacak araştırmaya izin verilmesine mevcut oy birliğiyle karar verilmiştir.

Tarih: 29.12.2020

Sayı: 184

	Adı Soyadı	Görev Yeri	Görevi	İmza
1	Prof. Dr. Güray OKYAR	Tıp Fakültesi Dekan V.	Başkan	
2	Doç. Dr. Serkan KAPUCU	Eğitim Fakültesi	Üye	
3	Doç. Dr. Emine TEYFUR	Fen Edebiyat Fakültesi	Üye	
4	Doç. Dr. Şenay ARLI	Sağlık Yüksek Okulu	Üye	
5	Doç. Dr. Tayfun KARATAŞ	Sağlık Hizm. MYO Müd.	Üye	
6	Dr. Öğr. Üyesi Mustafa SAFA	İslami İlimler Fakültesi	Üye	
7	Doç. Dr. Tuba AYDIN	Eczacılık Fakültesi	Üye	
8	Yılmaz SABUNCU	Şube Müdürü	Raportör	